

"To dibi la, i te fən ye, fən yere ti ye. Nka bə dibi la, i bə fən ye wa fən yere b'i ye" AMPJ nemaaba Mariyamu Tarawele

DIBIFARA

Boko 4
Boko kelen kalo kono

Sigida : Bajalan 1°, bəlon 469, du nimo 302. @ : dibifaramali@webmails.com Bamako-Mali

Sebenfa ani Labolikuntigi Yusufu JALO San 2001 desanburukalo

SONG SCRAPBOOKING

Dantige

Aw Sanbəe Sanbəe
An ka Ala barikada. Mansa
Kelen min ye nin waati in
jira an na.

Tipe don, an ka kan ka
dugawu don nəgən ye.
Nka, an yere k'a laje, k'an
dusukunw lajəya nəgən
ye, ka hadamadenya
ntuloma saba in kərəta :
kanu, jigiya ani danaya.
Dugawudon bə mun nə
n'a y'a soro nən fən saba
ma tiime an ni nəgən ce ?
Misali. N'an ye kanu ta,
an ka dubaw kənəna bə
cogo di bi o sira kan ?
Dudenw bə i k'u ka nəgən
sogo nimi. Si kanu te si
yərə. O cogo kelen don
sigi nəgən w ni nəgən ce.
Nəgənleebu, o kera
dalagəse ye bi. N'an ye
jigiya dakun ta, o kera
dulokiba woma ye. Fijə
bə don o fan bəe fə bi. O
misali bə kələsi dudenw,
sigi nəgən w, furu nəgən w
ani teriw ni nəgən ce.
Danaya kəni, o kuma tə.
Ala ka san kura here d'an
bəe ma. Yusufu JALO

Mara nəbə Kopuman :
Kominiw ka nətaa
baaraw ka mine
sebəe la^(nə 4)

Soro Yiriwa **FODESA :**
Jekayi riwa
kuntaala jan
ka sinsin
Sahelikené kənə

(nə 6 ni 7)

"TABITAL PULAAKU" KA BADENYA nəNAJEBĀ

Fulaw ka Tonba min bə wele "TABITAL PULAAKU", o
bena badenya nənajeba ke Bamako san kura zanwuyekalo
nata tile 4 ka taa a bila a tile 7 la.

Nənajeba in bəna sigi Fulaw ka seko ni dənko kisaw kan. O
bə ke nənajebaw senfə. Barosigiw fana bolodalen don ka
fara Fulaw ka bololabaarafən dilannenw feereli kan ani
Fulakan gafe bəlenw. Moritanikaw, Nizeriyakaw,
Burukinakaw, Senegalikaw, nin bəe weelen don kənə
in kan ka fara Malidenw yere kan. O tuma, nin na ke Afiriki
Fulaw ka badenya sanbəe sanbəe foli ye ka nəsin bəe ma.

SIDA KELÉBOLO *Ne kunkanko don... E dun?*

Sida banakise ka ye maa joli la Mali kono, a folo kera san 1985. Sani o ce, maa minnu tun be sidako kalama, olu daw tun ko nénmajamanaw doron de ka bana don, k'an kunko te. An be don min i ko bi, o jate binna sida kelékalo korofo folow senfe Bamako desanburukalo in na. Mali kenyako setigi y'a seereya, ko 2001 san in na dijé kono, sida banakise yera maa miliyon 40 na. Olu la, maa miliyon 4 fatura sida fe. Segesegeliw y'a jira, ko sidabanato kulu kura maa miliyon 5 farala olu kan. Keme sarada la, maa 75 (%75) b'o la minnu sigilen don Sahara ni worodugu ce farafinna gun kan (Mali b'o la). Minnu ye sida bana jate néneméjamana bana ye, olu be se terun!

Sida be jønni na ?

O jaabi don ka gelen ni joli ma segesegé jolitayoro la. O kosoñ, sida banakise (VIH) be daga maa caman farisogo la, kasoro a m'a don. O sigamayoro fana kosoñ, a yelema ka telin maa faratilenw fe,

kafojogonya senfe (o y'a sira do ye). A jirala k'a fo, komaa minnu si b'a ta san 14 na ka taa se san 49 ma, n'olu farilake ka ca, k'olu de ka telin ka VIH soro jøgon fe : fu n k e n i n w , baarakedenw, finitigiw, soferiw (mobilibolilaw), kasoladenw a n'a tow.

Sida yelemasiraw

Kafojogonya doron te sida yelemasira ye. Jolilabana don min be se ka bo sidato la ka kenebagato soro joliyelema senfe i n'a fo jolidi, sogoli, jinsusu ani tamaci n'a jøgonnaw. Nin misali dama dama b'a jira, ko VIH te soro kafojogonya doron sira fe. O kosoñ, sidato man kan ka ke bolokofemaa walima juguntofen ye an ka jamana kono. Cesiri ka kan ka ke ka sidato geres an na sigida la, hadamadenya hakilina ni jøgonfaamu hakilina kono.

O hakilina be ka waleya Mali kenyako setigibulon fe walasa jamanadenw la sida don

bana ye bee ka kan min na wa bee ka kan k'i fanga fara jøgon kan k'a kelé, ka dan kari a yelemani na maa kenemanw fe. Sinsin kelen don bolodijøgønma ni deme kan ka se sidatow ni denmisew ma, sida ye minnu bangebaaw dun. Nafolo jinita o kama, o ye sefawari miliyon 15 ye.

Sida Keléjekuluw

Sida keléjekuluw ka wulikajo sinsinbere kera nefoli ani lasomini ye sidako kan. O jekulu kelen kelen bee ye ton ye minnu ni kenyako setigibulon tege be jøgon bolo.

Nin kunnaforiw faamunen y'a to maa caman be ka segin ko. U y'u yere tanga siraw fe minnu fura u ye kafojogonya sira kan. Caman ye tangalan matarafa n'o ye mananin ye. O be ke sababu ye sira be tige VIH la. Nefoliw ni timinandiya ni senyerela ni hakilisigi ka kan ka ke an taamajøgønwe sabu fura ma soro sida la nanzaraw fe hali bi.

O kosoñ, ne kunkanke don....E dun ?

Modibo Samakun KEYITA

Kominiw ka jetaa baaraw ka mine sebe la

Sariya ye kominiw sigili yamaruya an ka jamana kono. O kera sababu ye, komini 703 ka lakodon Mali kono bi. Baaraw be senna a komini kelen kelenna kono hali n'a y'a soro komini daw be ne ka teme daw kan. Komini daw yere be yen (a caman), olu ka baaraw lasumayalen don fo ka teme. Mun nana n'o ye? O be furake cogo di komini kono?

Kominiko

An ka hakiligigin ke halibi kominiko kan. Komini yere be se ka sifo cogo di?

Folo, n'an y'a mafile kanko sirafe, an b'a ye k'a fo, ko daje don min bora farasikan daje do la n'o ye "Commune" ye. An y'a tonomi k'a ke "Komini" ye bamanankan na k'an mago dilan n'a ye.

Komini koro ye di? A koro ye ko jama bee jelen be fen min na. Mara cemaboli hakilina na, o fen ye : dugukolo, jidolisiraw, nafolomafenw, siraw, dugujukorofen nafamaw kungo ni sigida sorodaw an'a tow. Nin bee ye jama je fen ye min baamuna k'a ke kelen ye komini. Obes je fen min file o ye, o ye Fanga ta ye wa Fanga ka kolosi be boli a kan. Fanga dun ye jama ta ye bawo ale de ye Fanga sigi n'a ka yamaruya ye. O komini be soro cogo di? Sigida minnu benna a kan, k'a fo, u ka ke kelen ye, k'u ka jetaa sabati badenya ni demejogonya ni cesiri kono. Ni cesiri fura, sebe de be fo. Komini be se ka sirasoro cogo ni sebe te, ni baara te? O te ka abada.

Tija don baara bee n'a ka geleyaw. Mali komini 703 bee n'u taw. Nka, n'i y'u sigi kem'e sara la, i b'a kolisi k'a fo ko 'taw ye kelen ye. O geleyaw se ka sigi sara 3 ye : minnu

Geleyaw

be soro meri konseyiw la minnu be soro delegew la ani mimu be bo kominidenw na. N'an ye sara folo ta, meri konseyiw ka geleya minnu be komini baaraw segen ko, a do ye meri baara - yere jenabocogo faamuyabaliya ye. Meri jemaa b'a ka keta ke fo ka don sekretari taw la. Sekretari fana b'a ka keta ke fo ka don meri niyoro baaraw la kasoro a ma ke n'a ka yamaruya ye. Fognonkow be na coko meri baaraw la ka komini bali a ka jetaa la. A fo o tene ke bogobaara ye?

Sara dilanan, o geleyaw be delege kunda. Komini daw kono, delege ta wasa don meri demeni na a ka baaraw nogoyali la sango fen min ye lenposarako sira ye. Delege dun ye Fanga ka ciyakeden min be kominiw deme u ka baaraw la ka tila k'o baara kelen ninnu kolosi sariya ka bolo fe. Ni fije bilala delege k'o baaraw la, komini ka jetaa baaraw be segin ko.

Sara sabanar sa kominiw ka jetaa baaraw la geleyaw sira kan, o ye kominikonomogow yere ye. Tije te badenfen ye. Kominidenjumanya jogo folo n'o ye takisi ni lenpo sarali y'u fe, olu ma tiime a jemaa komini daw kono.

Nin yoro b'an lase musakako

ma. O sira fe, a san 3 ye jinan ye, Goferenaman be nafolomugu do tila tila kominiw ni joggon ce. O ye Goferenaman ye deme ye ka se kominiw ma u ka jetaa baaraw la, u yere ye minnu dantige. O bolomagen be ke ka komini yere ka bolen dafa n'o be soro kominidenw ka takisi ni lenpow sarali la.

Furaw

Kominiw ka jetaa baara geleya keleli la, Mali Kominiw ka Tonba 'AMM' ni Goferenaman jera k'u fanga fara joggon kan. O kona na, nowanburukalo temenen tile 21 ni 22 taara ka ke jamana kominiw togoladonw ye. Jnan taw kuncawaati, kominiw ka joggondan min tun be sanuyako kan, o jaabiw dira.

Folo kera Dugu Wolonwula komini ye (Banaba). Sefawari miliyon 100 dira a ma ladiyalisen ye. Tumutu Komini kera 2nan ye. Ale ye sefawari miliyon 50 soro. Baya Komini, ale kera 3nan ye. Sefawari miliyon 25 dira a ma. Mun ye nin nafolo kasabi lase nin komini kofolen ninnu ma? U ka cesiri jetaa baaraw fe. A fan fana te dusu an ka komini ka jetaa baaraw fe?

Jamanaden tε dunan ye Kidali mara kōnɔ

DIBIFARA ye kēnε sigi k'a j̄esin Mali kōrōnfela maraw kibaruyaw ma. O dabɔkun ye kunnafoniw jinini y'u ka yiriwa baaraw kan ani k'u lase jamanaden bεε ma. O kunnafonjini bε bila hadamadenya yiriwali kuntaala jan minen kōnɔ Mali jamana kan. Nin boko bε Kidali marayɔrɔ kan. O sira kan, an sera ATTAKER ma. An n'a kumana.

Waati temε na, ni forobacakela min tun welela k'a fɔ a ye k'a faso mago jora a la kidali mara la, ko a bēna taa yen, o tigilamaa tun b'a jate minε k'a fɔ ko janfa sirila a ma. A tun nisɔngoyato walima a dεselən de bε Kidali sεgεrε.

Mankutu kisentan de tun bε lakali maaw fε Kidali mara kan minnu ni tijε cε ka jan jɔgɔn na. Adɔ bε boli baloko kan. Jate lankolonw tun bε fɔ Kidali mara kan kɔŋɔko sira fε kasɔrɔ a sigibagaw bε k'u ka j̄enamaya daamu. Jikogelεya fana tun ye dɔ ye. Fεn filanan min ye Kidali mara mankutu tijε, o tun ye kasobonko ye ka fara a sigiyɔrɔko cogoya kan.

Hali ni san samiyεji tonnita tε bεre ye, hali n'a y'a sɔrɔ yɔrɔ lamininen don cεncεn ni kabaw la, jɔsεnε ni baganmara ye jεsɔrɔ kidali mara kōnɔ.

Fεn sabanan min bε yen n'an bε se ka s'o ma, o ye sirako ye. Tijε don. Kidali mara lasɔrɔ man di fo timinandiya (a ni Bamako cε ye Kilimetere 1700 ye)

An bε mun kɔlɔsi kidali mara kan bi ?

Sigiyɔrɔ n'a geluya bεε, forobacakela min sen mana don Kidali mara da fε,

Kidalikaw bε cεsiri la dugukolonɔn kubenni baaraw la

seginsø tε jigin o tigilamaa kōnɔ bilen. Mun dun b'o kε ? Jamanaden mana bɔ Mali mara wεrε kōnɔ ka se Kidalj mara la, i ka dunanya dan ye i ka parajε fɔlɔ ye. N'i y'o kε ka ban. a fɔ i sera i ka so bawo, bonya ni karama min bε da i kan, o te dɔɔni ye. E b'i ka waati bεε kε yen hεrε ni baden na. Balokodεsεt'i la, siyɔrɔko t'i la, kuma tε jikodεsε ma. I yεrε b'i magan nin bεε tiimεni na i yεrε ye kidalikaw ka badenya ni dεmεjɔgɔnya ni kelenya kōnɔ. Bamananw ko 'A bε fɔntɔri ma yɔrɔ min bagayɔgɔ, a b'a bugu yen de'. Nin bεε de kama, forobacakela walima maliden min mana se kidali mara kōnɔ, n'i ko a ka segin a bɔyɔrɔ la, a bε nisɔngoya. Nin bεε farala mun na sa ? Kidalikaw ka cεsiri dɔrɔn ! Mara cεmaboli fana kεra sababu ye ka dɔ fara o

cεsiri kan kidalikaw bolo. O sira fε, Komoni 10 de bε kidali mara kōnɔ. A 11nan sigili bε senna n'o ye Inbediji komini ye. Kominiko faamuyara kidalikaw fε kɔsεbε. O de y'a to, fεn min ye takisiko ni lεnpoko ye, u timinan ka di olu sarali fε haali. Yiriwa baara min mana tutige komini jεmaaw fε Kidali mara kōnɔ. Kidalikaw ka kan ka bolomagen min k'o la, o b'o nafolo dalaje yɔronin kelen k'o di. O cogo kelen de la, Kidalikaw y'u jɔyɔrɔ ta jamana nafoloko dagunni na. Hadamadenya siraw bɔlen don kidalikaw ni jamanaden tow bεε ni jɔgɔn cε. U ni bεε bε ben sigi la.

A bε min kε ka nin kɔrofɔ kuncε, o ye ko maa man kan k'i ka j̄enamaya kε ka ban. Kasɔrɔ i ma su kelen si kidali mara kōnɔ,

Yusufu JALO

Hadamadenya yiriwali kuntaala jan

Josariyaw ko di ?

"ODEP" ni wote nataw

San 2002 ye wote san ye Mali jamana kono. Jamanakuntigisigi ni wasadenta bolodalen don. Olu nebila baaraw kama, labenw be senna kunda bee la : mara kunda, politiki kunda ani jama kunda. Kunnafonilaselaw fana b'u son bawo, u tigela tonba n'o ye ODEP ye, o wulila k'i jo. Kunnafonilaselaw ka kan ka mun faamu woteko la ? A segesegesiraw ye jumewn ye u bolo ? Kunnafonilaselaw ka baaraw ka kan ka ke mun ye wote waati ? U ka kan k'u laben cogo di ka kepe ni wote nataw ye ? ODEP y'o jininkaliw jaabiw sira don u koro ni kalan do bolodali ye.

"ODEP" ye kunnafonilaselaw (kumakelaw ni sebennikelaw) ka tonba ye n'a baaraw be boli kunnafonilaseko sariyabolow tiimni kan Mali kono. "ODEP" y'a faamu, ko jemufanga sinsinbereba ye wote ye.

Bamananw ko "sann'i ka fen tereme nendumanya la, a jin'i ka don". O tijeninje de ye "ODEP" bila ka dabaliw tige, ka tile 3 kalan laben ka jesin kunnafonilaselaw ma, walasa u k'u jeniyoro fin san 2002 wote nataw keko numan sira fe (jamanakuntigisigi ani wasadenta). O tile 3 kalan taara ke Mali Kunnafoniko Soba la Bamako desanburukalo tile 6 ka taa a bila a 8 na. Kalan in latemena Marayoro Jamajekuluw Minisiriso ka woteko maa faamuyalenbaw fe. Kalandayele kera o minisiriso jemaaba Usumani Si fe ka fara Buwarela Fili Sisoko kan n'ale ye Jamana Dugukoloko ni Kunnafoniko minisiri ye. Kalin yere bolila hakilinaba min kono, o ye "An ka mun faamu woteko la ?"

Kunnafonilasela maa 60 haké de ye kalan in ke. Kalansen caman walawalala ka ke walandaw ye kalan in senfe :

- Wote ye mun ye ?
- Wote josariya be jen bolo ?
- Woteko jenabodaw ye jumen ni jumen ye ?
- Wote senfe, nin baarada ninnu ka walew be mun kan ?
- Wote sebenw be fesefes cogo di ?
- Wote tigotaseben fana dun ?
- Wote kolosibagaw ye jenw ye a kedon ?
- Wote jaabiw be segeseg cogo di ?

Kalan in kofe, a be se ka fo, ko kunnafonilaselaw ye faamuya soror nin kalan woteko kunkun n'a jenjen kan min bena ke sababu ye, u k'u joyoro fa san 2002 wote nataw la. A bena ke sababu ye, kunnafonilaselaw ka jama lawasa wote kibaruyaw la kojuman i n'a fo "ODEP" jema Sanbi Tuure y'a jira cogo min na. Kalan in labenna "ODEP" fe. Amusaka bobaga ye "IFES - USAID" ye.

N'Ala sonna, an bena nin kalan in walanda kelen kelen ta boko nataw la, k'u tereme aw ye.

Bubakari KANTE

Woteko

Tigotaseben Labanw

Mara ka jekulu minnu sigilen don woteko tigotaseben kama, olu ye woteko tigotaseben labanw damine. A baaraw b'a ta desanburukalo tile 10 na ka taa a bila a tile 20 na. O tuma, aw mogeo minnu sear wote ye, aw ye wuli bi bee k'aw kunda aw ka komini meriw (sigiyoro mara kojew jenabodaw) kan, ka taa a mafile n'aw y'a soror, aw tigotasebenen don. N'aw tigotasebenen te, a' y'aw tigotaseben o yoronin keien bee. Aw ye wuli ka taa aw tigotaseben komini meri la, walasa aw sen ka ye san 2002 kalafiliw la. Jamanaden fen o fen sera wote ye, o tigilamaa ka kan ka wote josariyaw tiime.

FODESA : Jekayiriwali kuntaala jan..

Soro yiriwali kuntaala jan be sinsin cogo di an ka sigidaw la sango minnu benna Sahelikenew ma ? Feere jumenw de be tige walasa k'o sabati a ne bee ma Sahelikené kono ? Jaabi jenjenw dir'an ma FODESA fe. FODESA ka kuntilennaw ye jumenw ye ? A be nesin jen ma ? A ka baara bolodalen don cogo di ? An ye baarada in segere. Kunnafo ni minnu sorola a sebenw na, olu file :

LAJINI

FODESA ka lajini ye :
Ka jekayiriwa kuntaalan jan
sira labo ani k'a jiidi

KUNTILENNAW

Olu tilara kulu fila ye :
Kuntilennabaw

- ka faantanya barika dögoya
- Mali sahlikene gaw kono ni :
- sorow labugunni ye,
- jenamaya siraw jidili ye,
- ciketow fanga kologirinyali ye.

Kuntilennaba lasorotaw teliya la

FODESA sendonni jamakuluw magow dilanni na, k'u ka hakililaw tiime u ye baarako ni nafoloko deme sira fe.

BOLOFARAW

a) *Duguw ka yiriwali deme*
Duguw ka nafabosiraw yiriwali nafoloko deme be ta ka ke ka nafabosiraw musakako dafa.

O nafabosiraw kerengerenna k'u sigi poroze misennin kulu 3 kono :

- poroze misennin minnu nesinnen don hadamadenyako ma,
- poroze misennin minnu nesinnen don sigidalakana baaraw ma,
- poroze misennin minnu nesinnen don sorokow ma.

FODESA Feerebonda ka musaka tata nafabosira sugandilen na, o dan sigira sefawari miliyon 20 na. O dan be sago waati o waati, a b'a soro nafabosira juminbagaw ka baaratigiyali lajeyara segesegeli gelen senfe.

b) *Cakeda Cemabolenw*

Warilamara ni Juruko Kesuw 'CEC' sigilenw sira fe nafasorobaga bee lajelen kama, bolofara SFD be ke sababu ye (i) nafabosira folow ka waleya kesuw ye (sow joli n'u baarakeminew), ka fara (ii) senboli kan labaarali musakaw tali la san 3 kesuw sigili kofe.

Bolofara in waleyalu baara be kalifa a nedonbaga kerengerennenw na, a baarajedon lajeyalen don minnu na Mali kono. Walasa ka cew ni musow damakeje kesuw ka baaraw senfe, FODESA bena dabaliw tige musolakaw ye, k'a jo u ka jurukomago lapiniw kokoro ka se 70 ma kembe o kembe na.

c) *FODESA Feerebonda penaboli*

FODESA Feerebonda penabobaga ye Faso Tonba ye min sigilen don Mali jamana kono. Maraw kono, a nonabila ye Mara Tonba ye. Tonba

lakodonen don sariya sira fe. Ciakeda sigilen don Ton kelen kelen kono FODESA Feerebonda waleyali kama, k'a labaarali musakaw ke.

FEEREW

FODESA waleyali feere deme dikanw file :

- FODESA be jo min ka baara musakaw koro : duguw walima ton labennenw n'u tonden hake dögoyalen ye maa 10 ye, wa ni du kelen konomogow te; waleya si te ke lajini kebagaw ka lajini qaniya dajiralen ko, u b'a lajeya min kono tigitigi, k'u yere be nafabosiraw musaka keta do bo, n'a kofolen don lajini seben kono.

FODESA Feerebonda ka bolomafara deme ke ka nesin musaka ketaw dafali ma, balikukanan ani magonekalan kerengerennenw, ka fara dugu ton labenni kan ani kolosili.

FODESA Feerebonda b'a jate mine n'a y'a soro poroze waleyali la, ni hadamaden siraw ni feeresiraw be nogen ta ani fana n'a nafaw be se dugukonomogo bee ma sango dugu desebagatow.

FODESA Feerebonda b'a jate mine fana n'a y'a soro musow sendonen don tigitigi jalatigeli dakun na a ne ma. Dugu minnu na AV n'a nogen na jekulu labennew te minnu kono, FODESA Feerebonda b'a lajini, bee lajelen ka sendon

Boko 4 San 2001 Desanburukalo

...ka sinsin Sahelikene kon

magow dantigeli n'u jalatigeli la foroba hakilijakabo senfe ka degun siraw ni soro siraw danbo.

Poroze waleyali lapini sira fe, a ka gelen baara bolodacogo walawalaen ka laben ka keje n'a kuntaala janya ye. O koson, baara bolodacogo be bo a dafe, ka keje laben kumaba dantigelenw ma minnu b'a to, a be maben, ka keje ni yelema lapininew waleyali kecogow ye.

- Maakelenmago nafabosiraw lapini be ta Nafoloko Ciakeda Cemabolenw "CEC" fe (Warilamara ni Juruko Kesuw). Olu lacayali be senkorodon poroze fe. Deme min be nesin dugu tonw ma (AV, muso tonw an'a tow), olu be feerew tige ka jekulubaw sigi senkan i n'a fo Segu Serekili Yiriwali Ciketonba (CPAD), n'o sigira senkan ni "PFDVS" ka deme ye.

- Poroze walcyali tilara boloda ko 3 ye :
- (i) Boloda ko folo kuntaala janya ye san 3 ye. O be nesin baaradaw sigili ma senkan, k'u labaarali temesiraw n'a sariya jenjew dantigie ani ka poroze damadow walcyali ;
- (ii) Boloda ko filanan kuntaala janya ye san 4 ye. O be nesin lacayali ma, ka nafabosiraw ke ka baarakene bee labo ;
- (iii) Boloda ko laban, o kuntaala janya ye san 3 ye. O be nesin nafabosiraw walcyalenw jiidili ni poroze senboli labanni ma.

Nin boloda ko bee be kunce ni

waleyka kelenw kiimeni ye.

BAARAKENE NI NAFABOJAMA

FODESA be waleyka Mali Sahelikene kon, sanjikodese (san sanji tonten hake ye milimetere 250 ye kejekayanfan; milimetere 600 w o r o d u g u y a n f a n), dugukolokodese ani hadamadenw ka taama taama lakolosira yoro minnu na kosebe. Yoro minnu sidonna sahelikene kon n'olu ka kan ka poroze ka deme soro, olu ye, kerenerenneny la, Segu mara ni Kulukoro mara ye. Mooti mara ni Kayi mara bena sendon a la ni musakata y'a yamaruya.

FODESA Feereba walcyaw bera nesin tigitigi Segu mara ni Kulukoro mara sahlikene ma.

Segu mara kon, FODESA be ka walcyal serekili minnu kon, olu file : Segu, Masina ani Nionon.

Kulukoro mara ta ye : Bananba serekili, Kolokani serekili ani Nara serekili.

FODESA be se dugu 700 hake de ma minnu kon, du 71 200 ka kan k'a nafa soro.

LABENCOGO NI BAARAKENE NYA

Labencogo

Labencogo sira fe, FODESA sigira ka jaabi di sarati minnu sira fe, olu file :

- ka baarada kelen sigi jamana kunda walasa ka

nogoya don Goferenaman n'a ka kakanbaarakenebagonw cesira la ;
- ka yerepenabo lakika ke ka nesoro mara kunda ;
- k'a to nafasorobagaw ka sendon dooni dooni poroze jenaboli baaratigiya la ;
- ka baara late me sariya siraw fe ;
- ka baarada mankanmannin sigi senkan.

Baarakenebagonya

Mali Goferenaman y'a wasa don faso tonbaw ni mara tonw na ka FODESA jenaboli kalifa u la. O jenabolikulu jama fanba ye ciketonw ka cidenw ye. Faso Tonba, n'ale ye FODESA waleyali ciyakeda ye, walcyali benkanseben labennen don ale ni Fangabonda ce jamana kon.

Faso Tonba jolen don baaraw nogonlasorocogo an'u bolodacogo kokoro ka fara walcyal kelenw kiimeni kan. Ale de ye FODESA Feerebonda ni Fangabonda ni Na folobobaga w cesirataamabaga ye.

Fen min ye Mara Tonw ye, olu joyoro ye feladi ye poroze misenw kan, u misakako kan an'u waleyacogo kan, baarakenebagonya hukumu kon ni kenyereye ni forobabaara nedonbagaw ye (ONG, GIE, segesegeli cakedaw, forobabaarada feeretigiy, kenyereye ciyakedad).

An ye nin kunnafoniw bo FODESA ka sebenw na

Musow ka politikiko cesiri

Jon de ko musoya ye mone ye ? O tigilamaa ni mone de be si, a ni mone de be tile. Konte, an be tile min na bi, musow josariyaw lakodonna u ye nenamaya dakun bee la. Hali politikiko min tun ye celakaw fatine ye folo, o dama ka kan bee la bi. Ceya t'a la, musoya t'a la. A kolosira o cogo de la ko wulikajo ye musolakaw ta ye bi o dakun na. An balimamuso Sanka do b'olu muso masinaw cela n'i ye Madamu Wikitorini Dakuwo ye. Ale donna politikiko la ni hakilina jum'en ye. A ko be cogo di a bolo ?

Madamu Dakuwo Wikitorini Dakuwo ye Sankaden ye min ye politiki kanu ka ke politikiton ADEMA-PASJ tonden ye. A ka jate la, "hakilina min be malidenwa na, ne be joycero damakejne jini o de koso. n'o te ni yero were don, an b'an kogo da negeon na". Wikitorini ye san 50 soro, san 1999 oktoberukalotile 25. A bangera san 1949, don kofolen in na Manjakuwi, n'o be Tomijan serikili kono (segu mara la).

Wikitorini ye cemance lakolikaramogoya ke Kalaban-kura, Bamako disirikikomini duurunan lakoliso la, k'a damine san 1969 fo ka na se san 1992 ma, waati min na a kera depite ye.

Madamu Dakuwo bolo politiki ye benkan de ye, fere be jini min kono k'i ka jamadenw ka nafaw lakana.

Wikitorini n'a furuce ye politiki demeni Mali denmisew ka jekulu (UNJM) de la kabini a sigisan 1978.

Ala yere bollo kamalenkoru ne te foyi la a yere ka nafaw ko politikiko la ; muso dun hakili b'a yere n'a

kerefemogow bee la. Wikitorini be ADEMA-pasj tufadabaga folow cema. A ye pariti in kanu k'o sababu d'a ka baara numan na diyagoyafanga binni na Mali kono, san 1991, marikalo tile 26 . A y'a jira ko politiki ye jamana hadamadeya n'a soro yiriwali sira de ye, bee ka kan k'i jeniyoro fin min na. Fo an balimamusow k'o de faamuya. Wikitorini togo sirila koba damado minnu na k'a to Tomijan depiteya la, o ye kur anoni ye ani ji saniyale laseli dugudenw ma. Sankaw ni Manjakuwikaw tun be kilo 40 ni 45 minnu taama ji nefe, ponepekolo y'o degun b'u kan ni Faransi kenyereye demejekulu "AFVP" ka deme ye ani Farajela yiriwali kesu ni SATOM.

Madamu Dakuwo ka politiki kunnawoloba ker'a sugandili ye depiteya la san 1992 .A nimisi wasalen don o la, bawo ADEMA musow bee la, a kelen doron de sera k'a ka depiteya kuntaara dagun k'a soro militant tow be palon-palon na pariti werew ni negeon ce. Wikitorini y'a ni di musow ka netaa ni yiriwali baaraw ma.

O misali ye musow ka yamaruya soroli ye ka jago k'u yere ye n'a ma ke n'u furucew ka jen ye. Dusutineko minnu ye Madamu Dakuwo soro, a yere y'a jira k'o ju bora a ka pariti ne mogow ka laadilibaliya ni nengoya la, barisa u ye feere do siri k'a jini ka ce do bila ale no na. U ye benbenben min sir'a kakan o ko la, o de y'a togo kojugu.

Degun were min tun b'a kan a ka depiteya baara la, o ye Tomijan janyali ye Bamako la. A dogolen te mogosi la ko sikida min man'a ka danaya d'i kan, k'i sugandi, a ka d'o mogow ye, i ka to k'u sirataam. Nka bolifenntanya y'ale bali o baara tiimeni kojuman na. Depitew ka laje kadara kono, a tun ka kan ka na tonsigi komasegin nefo tuma ni tuma Tomijankaw ye, nka se tun ta ye k'o ke.

Madamu Dakuwo ka baara kanu b'a la kojugu .A ni mogoba caman ye negeon don jamana kono an'a kakan.

An y'e nin kunnafoniw temo temo NDI ka "Musow ni Politiki Mali kono" seben na

APAF-Muso Danbe : Baarakedenw Lakanada

“An k’an bolo di njogon ma ka baarakedenw lakana”

APAF-Muso Danbe, jən t’o dən Mali jamana kənə ? Kenyereye ciyakəda don min jesinnen don musow ka jətaa sabatili ma sango an balima npogotigi minnu bə bə Mali dugu misenw kənə k’u kunda dugubaw kan k’u sabu ke baarapinini ye. DIBIFARA wulila ki sc APAF-Muso Danbe baarada la. An y’ia jəmaaba kumapogonya n’o y’an balimamuso Madamu Iriben Danbele ye ni dəw ko “Mama”. Cesiri dan y’an balimamuso in ta ye. Nin bəko la, an bəna se APAF Miso Danbe ka baara geleyaw ni degunw ma,

DIBIFARA : Degun ni geleya jumənw bə APAF ka nin baara in na ?

Madamu Iriben : Geleyaba de bə APAF kan. A fələ, o ye Goferenaman yere ye. Lakolidenw minen b’ bolo cogo min na, nin baarakedenw fana ka kan ka mine o cogo kelen na. Lakolidenw bə lakana a fe cogo min na, nin denmisənw fana ka kan o lakanacogo la. Bawo den ma bə den na. U bəe dama ka kan. A ka APAF deme o baara la. Ni baarakeden lakanana ka jəs, a bə se ka nafa las’ a yere ma, a bə se ka nafa lase jamana fana ma. O kofe, Goferenaman ka feere tige ka deme ka dugukolo d’ a ma, o ka k’ a dagayɔrɔ ye. Geleya were min bə APAF kan, o ye baarakedenw ka lafiyadonko ye. U jatigiw t’o tiime u ye bawo baarakedenw bolo bə baara la sanga ni waati. Su t’o la, tile t’o la. Don te bila baarakeden fe. Ni baarakeden k’ a man kənə. jatigiw b’ a fo k’ a bannen don baara ma. Baarakedenw ka kalanko ye geleya də ye min bə APAF kan. Jatigiw te son k’ u bila ka taa kalanyɔrɔ la

sufə. Bəe dun bə kalan jɔyɔrɔ dən hadamaden ka jənamaya la. APAF bə k’ a jini ka baarakedenw bə kunfinya dibi la. Jatigiw b’ u ban fana ka baarakedenw ka sara d’ u ma k’ u yere b’ a mara u ye. O man kan. Bawo baarakedenw ka kalosara ka kan ka d’ u ma yann’ u wɔɔsiji ka ja. O ye sariya ye l’ili diine kunda. Geleya were bə APAF kan n’ o ye maa jəniyajugutigiw ka kewalew ye. U b’ u ta baarakedenw ka fəndənbaliya fe, ka ko jugu k’ u la. Geleya də fana bə APAF kan kiiriko sira fe. Baarakedenw ka geleya minnu mana laban kiiritigeyɔrɔ la, o ko te kunce waati kunkunrunno kənə. O kuntaala bə janya fo ka teme. Baarakeden somogow bə na u den lajabalen minə ka taa n’ a ye. A ko bə hila ten. O te APAF bolo tɔgɔ duman ye. APAF ka geleya dəwuré ye baarakeden yere ye. N’ u nana duguba kənə, u caman b’ u ta duguba diya fe. ka dugubadenya jogow ni jogo cejugu werew ta. Adow bə ke i k’ u jəgeji bunnen jakuma ton na. U bə tugu c’ w ko bajabilaya la. Denmisənya dun te mogo tijn’ . Geleya were min bə APAF kan,

o ye sinima sinima ye. Bi, APAF demebagaw de jolen don ni APAF ka baara bəe musakaw ye. Yali demebaga ninnu təna səgen don də wa ? N’ u y’ u bolomine don min na, APAF bəna ke di ?

Nin bəe lajelen de ye degun ni geleyaw ye minnu bə APAF kan baarakedenw lakanani na.

DIBIFARA : Ni baarakedenw ye geleyaw səc (saradibaliya, kənəta...) APAF b’ u soronadon cogo di kiiri kunda ?

Madamu Iriben : Ni saradibaliya don, APAF bə mogo lawuli ka baarakeden jatigi səgəre. An n’ a bə sigi ka kuma. N’ an ye njogon faamu. N’ a lajeyara ko fili bə jatigi fan fe, a bə jini a fe a ka baarakeden ka sara d’ a ma. Nka n’ a bann’ o ma, o tuma, an b a ko latem kiiritigelaw ka bolo kan. A ko tō bə jəhab, yen. Soronnadonna ni sariya ka maa yamaruyalen bə APAF bolo minnu bə a ko njob. Ni bin kera baarakeden min kan, an bə mogo d’ a kan k’ taa a ka kin polisiso la. Ce min binna den in kan, polisiw b’ o jini fo k’ o ye. N’ a yera wa n’ a

(tə ne 11)

Kalanbaliya ye banajuguba ye

An ka son ka bo dibi la, kalanbaliya dibi. Bawo, kunfin be jate dibilataamana de ye. Ni waraw (maa-kalannenw) ma dun, a be laban kɔlɔnjugu kɔnɔ. Yerekalan sigira walasa an ka jɔgɔn latanga o kɔlɔnjugu ma. Beε dama ka kan nin kene na : kalanden jolenw ani karamogow. Sababu don ka kalan sɔrɔlen jiidi dɔw bolo walima ka karamogoya feere sinsin dɔw fana bolo. An be walanda kura ta nin bɔko in na.

Dafalenw ni dafataw

Masalabolo :

- Cε, waribon be min yan ?
- A file i numanbolo fε.
- E delila ka se yen wa ?
- Ayi, u ma son ne ka don yen.
- Mun na u ma son o ma ?
- ε ! xε i ką jininkalu ka ca.
- O ! ne ka kuma ka ca, yafa ne ma.
- Taa i ka sira fε.

Kalan kεcogo :

1. Masalabolo kalanni : An ka masalabolo in kalan ko sijε damado, k'a jini k'a kɔnɔkow faamau konuman.
1. Jininkaliw : Mɔgo joli be kuma masalabolo kɔnɔ ? U ka masala be mun kan ? Masala in be laban diya la wa ? Mun na ? A fɔ o sera dimi ma ?
3. Kalansen kolo : Kumasesen joli be nin masala kɔnɔ ? An ka kumasesen filanan kalan.

An ka ci ke "a" ni "i" jukɔrɔ. "a" ye mun ye ? "a" be mun jira kumasesen kɔnɔ ? "i" be mun jira kumasesen kɔnɔ ?

N'an ye Bamanankan signi lajε, "a" ye mun ye signi kɔnɔ ?

"i" fana ye mun ye signi kɔnɔ ?

An ka "a" ni "i" sigicogo lajε kumasen kɔnɔ ?

U ni sigiden wεre faralen don jɔgɔn kan wa ?

U kelen kelen be fεn jira wa ?

U kelen kelen be u yεre bo wa ?

Cogo di u kelen kelen be u yεre bo ?

Ni signiden min kelen be ka mago jε, a fɔ dafakun b'ɔ la wa ?

Mun na dafakun t'ɔ la ?

O tuma, "a" ni "i" ye signiden dafalen fila ye.

An ka masala kumasen tɔw lajε, ka dafalenw labɔ.

Siginiden dafalenw be min ?

Siginiden dafalen ye joli ye bamanankan na ?

Dafalen ye wolonwula ye : a, e, ε, i, o, ɔ, u

Siginiden tɔw be lakuma cogo di bawo u kelen kelen te sigi ka fεn jira ? Dafataw don.

Safataw ye mugan ye : b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, ɔ, p, r, s, t, w, y, z.

Baara ketaw :

Masalabolo : Musoya feere

ɔ ! ko musoya ye feere ye hali ni cεya ye gundo ye ?

U kelen kelen beε ta b'u mago jε. Cε dɔgɔya tε, muso fana dɔgɔya tε. Cε feere tε muso ta bo. E mana ke ce ye cogo o cogo, muso dɔ b'i minε, muso dɔ b'i mara n'a kɔnɔfeere ye. O ma kɔrɔbo.

ε ! mɔgɔw, dije danna Jabaaru Mansa fε, k'a d musow ma, u k'u sago ke a la. Nka, kɔnɔnin lerebelerebe kojugu b'a faci.

1. An k'a lajε masalabolo in kɔnɔ, ka dafalenw sugandi k'u bola tomiw nɔ na.

...fɔra ko ne niyɔrɔ don ... be na cogo di k'o fo... ka di ... Ne niyɔrɔ ka di ... kɔrɔmuso ma.

... jaa dεresi, aw mɔgɔ fila si kunkolo ma ni. ... sigi, tile be bo ... la yan.

An ka kumasen saba ke masalabolo ye, u ka jɔgɔn dafa hakilina kelen kɔnɔ, dafalenw be ye minnu kɔnɔ.

An ye nin bo Daramani Tarawele ka "Bamanankan Sebenni Sariyaw" gafε kɔnɔ

(n° 9 tɔ)

Baarakedenw Lakanada

"An k'an bolo di nōgōn ma ka baarakedenw lakanada"

jōra a ka kewale la, an be taa n'a ye kiribulon na. Nva ko sera yen, APAF ka soronnadonnaw b'a ko tō nobo. Soronnadonni sira wēre be APAF bolo a ka baarakedenw lakanani na min te kiiriko sira ye. Ni den miñ dira cē ma min man d'a ye, n'a ye sira sonya ka na duguba kōñ, n'a b'an ka bolokan, an be mōgo d'a kan ka segin a ka dugu la. Ciden be méri, delege, dugutigi ani diine jēmōgo d'a yēre kan ka taa den d'a somogow ma, k'a jir'u la ko ji'bōnnen te cē. U ka jē ka jisuma k'a ko la.

DIBIFARA : Madamu Iriben Danbele, i be mun da nin kan ka kumajēgōnya inkunce ?

Madamu Iriben : N be foli ke APAF dēmēbagajekuluw ye. Olu ye : "Solidarité Canada Sahel", "Fondation Cursen", "World Vision", "AEC", PAREHF", "UNICEF". N ka foli be APAF baarakējōgōnw ye. N da te se k'a bēe fo ka ban. N be APAF baarakēlaw yēre fo. N'i y'a mēn ko Madamu Iriben, olu de don kōnté ne kelen te se. An k'a dōn k'a fo ko dō kera baarakedenw lakanani na. Nka, belebele be ko. An ka so fara cēsiri kan.

N be wele kerēnkērēnen bilaaeakedenw jatigiw ma. O k'a dōn ko baarakedenw be ko caman ke minnu ma ni. U kana u miné o ma. N b'a jini u fe an k'an bolo di nōgōn ma ka baarakedenw lakanada. U ka baarakeden ninnu miné i ko u yēre denw minēnen don u bolo

Baarakedenw ta ye sikabaara ni tilekabaara dan ye

cogo min na. U kana a to baarakedenw ka kōngō u bolo. U kana ji bō baarakedenw jē na. U kana baarakedenw tōcōrō bawo dinēnatige don. Maa te sini dōn. U ka baarakedenw bila ka na kalanyōrō la. N b'a jini Goferenaman ni mēriw fē, u ka dugukolo di APAF ma, a k'o jo, k'o k'a dagayōrō ye. N be wele bila kiiritigelaw ma, u k'a lajé ka baarakedenw ka kiiri kuntaala surunya walasa u lajabalen kana segin u faso la ni dimi ye.

N b'a jini baarakedenw yēre fē, u k'u ka baaraw ke nisōndiya ni cēsiri kōñ u jatigila la. U ka jeyā ni tilennenya fara u boloda la u baaraw senfē. U kana bololamisēnya ke. Ni tñēni kér' u bolo, u kan'a dogo u jatigi la. U k'a fo, fura ka sōrō a la. N b'a fo baarakedenw ye u ka ko bēe ke danbe la. U bōra so ni danbe min ye, u ka segin so n'o danbe kelen ye. An bēe ka kunkorōta b'o de la. APAF ka

tōgōdiya b'o la. Nka o te ke fo baarakedenw yēre k'a faamu ko denmisēnya te waraya ye. U nakun ye baara ni minēnjini min ye, u k'u cēsiri o baaraw fē walasa u yēre ka kunnawolo sōrō u faso la. U mana mēen cogo o cogo duguba kōñ, u k'a dōn k'u laban y'u faso ye. U k'o kumakan in to u hakili la. N ka foli laban, o be jēsin aw kunnafonilaselaw ma. Sēbennikēlaw ni kumakēlaw. Aw te sēgen taakasegin na. Su fara tile kan, aw b'aw sen kan kunnafonijini ka tila k'o jēnsen jamana fan bēe walasa mogow ka ladōnniya kow kan mōgōw ka bō dibi la. Aw filk o baara min na. jama b'in nōtē sōrō jamana b'a nafa sōrō. Aw sara te mōgō bolo. Aw sara be Aia Kelen dōrōn de bolo. O kama, an be dugawu don aw ye. Ala k'aw bolo mēen aw ka jamanajo baara la.

Mamadou KONE
Yusufu JALO

Tulonniye

Maana

Daramani Tarawele ye kalimu donso ye. A ye gafe caman səben Bamanankan na. Nin y'a ka maana in latemé ko naaninan ye.

Zapege ye jirisi kalanni damine. O sababu kera k'a don mɔgɔw la, j̄e b̄e yeli k̄. Siye bila kulukulu kōnō, siyetigi ka wale y'o ye. Nka siye bugucogo-n'a buguyɔrɔ kulukulu kōnō, o b̄e siye yere ma. Zanpege ye faamuya sɔrɔ joona cogo min a b̄e se ka wari dɔɔnin sɔrɔ. Dɔgɔdugu caman b̄e Fangabugu lamini na. Fangabugu b̄e dɔgɔdugu caman taama. Don b̄ee ye minenjigin ye, don b̄ee ye minendon ye.

Dɔgɔjɔlaw b̄e soli ka b̄o, u b̄e mɔbili ta ka dɔgɔduguw səgəre. Nin waati, minen caman b̄e doni kunkolo la. Zanpege ye magan belebele sɔrɔ donita la. Kabini fajiri k'ale mago b̄e joni na, Zanpege b̄e wulu ka dugu min. Dɔgɔjɔla fən o fən b̄a jatigila lamini na, a b'olu b̄e ka dɔgɔjɔminen doni. Don o don wula, laansara mana seli, kamalennin b̄e dugu min tugun. A b̄e dɔgɔjɔlaw ka minen lase u ka sow kōnō. Zanpege ka nin cesiri kera wale ye min diyara a jatigike Gejuma ye. Gejuma tora ka Zanpege bilasira, a ka to ka wari dɔɔnin bila a wolofa ma Labenso. Nin b̄ee kera

sababu ~~y'e~~ ka tanga belebele da Zanpege kan a jatigila ni baarakalanyɔrɔ la. A ye hakili sɔrɔ ka mɔgɔw bonya ni kumakan duman ni woro ni dɔrɔmɛ ye. Zanpege tora donita la fo ka laban ka k̄e sababu juman ye. Bololawotoro tun donnen te Fangabugu. Zanpege ye miiri juman sɔrɔ ka wotoro jate minɛ min b̄e digi wali ka sama bolo la. Alasani min y'a ka karamɔgɔ ye, o y'a dəmɛ a k̄a miiri ya waleyali la. Bololawotoro fɔlɔ dilanna o cogo la ka Zanpege b̄o kunnadonita la, ka sɔrɔda wərɛ səməntiya, Zanpege ye wotoro minen caman san, ka wotoro caman dilan min n'a b'olu sinka baaradenw ma, tile o tile u ka dɔ sara a ye. Bololawotoro kera ka Fangabugu dugu fa Zanpege tɔgɔ la.

Bololawotorodilan kera sɔrɔda ye Alasani yere bolo. Sababu juman min y'o latige n'o ye Zanpege ye, o ye bonya sɔrɔ, ka tɔgɔ sɔrɔ, ka mandiya sɔrɔ, Alasani fe. *Daramani Tarawele*

An v'a kanu DIBIFARA kalanbagaw k'an fana bo dibila, ka nin nsanaw ni ntalenw kōrɔ walawala an ye. U b̄e fo waati jumenw na ? Sira jumenw f̄e ? Kun jumenw na ? Aw b̄'aw k̄a jaabiw k̄e batak̄ ye, k̄a ci DIBIFARA dagayɔrɔ la Bamako. Aw b̄e se fana k'aw ka ntalen ni nsana dɔntaw fana lase an ma..

Aw ye nin kōrɔ walawala an ye

1. N'i y'i pan kasɔrɔ fəntiḡ m'a pan, n'a panna, i b̄e pan ko filanan k̄e a no.
2. Siyən b̄e keguya wəlonin bosoyɔrɔ la.
3. Don kelen fa te wulu k̄e doso ye.
4. Koro b̄'a mɔyɔrɔ fari da.
5. Nkərɛ da kojugu a yere la a b̄e siyesulu lamini.
6. Sɔn te pan a den ka ɲunuma.

Aw ye ninnu kōrɔ jaabi an ye

1. Kɔlɔnkɔnɔbocila b̄'a k̄e jona de ?
2. I mana k̄elə o k̄elə ye misikunkoloko la, dadugula nɔfeko don O ye mun fən ye ?
3. Batigemisi den b̄e k̄o kolon tige. Yali o b̄e cogo di ?
4. Nkalon sugu b̄ee b̄e da bolokoden na fo kelen.. O ye jumen ye ?

Yusufu JALO

Bubakari KANTE

Amadu Tanba Dunbuya

Mamadu Kōnō, Kasimu Kōnō (Indiana) Bubakari Daib

John Hutchison (Boston), Daramani Tarawele

Labugunda : AMAP/Kibaru, Bamako

Sigida : Bajalan I°, bôlon 469, du 302,

@ : dibifaramali@webmails.com
Bamako Mali. Boko hake : 3000